

מערך למנחה - בית מדרש

בית הספר במאה ה-21

הערה: מערך זה נכתב עבור בתי מדרש שהועברו לצוותי הנהלה בבתי ספר פנימייתיים (כלומר, בתי ספר שמוקמו בתוך כפרי נוער) ועל כן הוא דן בשאלה של מקום בית הספר בתוך מארג הכפר (מה ייחודו אל מול החינוך הלא-פורמלי); יחד עם זאת, בית המדרש דן גם במקומו ומטרתו של בית הספר בכלל, לאור התמורות של המאה ה-21, ולכן יכול להתאים גם כבית מדרש בבתי ספר עירוניים.

יעדים

1. סוגיות מרכזיות לבית המדרש: (סביב איזו שאלה רצינו להפך איזונים...)

1. מטרת בית הספר (בעיקר לאור התמורות של המאה העשרים ואחד).
2. מתאים לפנימיית ופרי נוער - מה מטרת בית ספר בתוך מארג כפרי:
 - האם לפנימייה ולביה"ס יש מטרות משותפות?
 - האם יש לביה"ס ערך מוסף שהפנימייה לא יכולה לתת?
 - האם למחנכי הפנימייה אחריות להשגת המטרות של ביה"ס? האם למחנכי ביה"ס אחריות להשגת מטרות הפנימייה?

2. שדות חינוכיים שניתן לקדם באמצעות בית המדרש:

- יצוג שלמות הורית (ייחודיותו של כל סקטור (בי"ס/פנימייה/משפחה) והאחריות משותפת)
- עוגנים בעתיד (מיומנויות למידה כחלק מארגז הכלים של בוגר/ת הכפר)

3. ההישג הנדרש:

- הלומדים יבחנו ויכירו בערך הייחודי של ביה"ס כחלק ממארג כפר הנוער.
- הלומדים יבחנו את מידת האחריות של הכפר והפנימייה כלפי קיום מטרותיו של "הצד השני"
- יש לשאוף שהצלחה במרחב אחד תשליך על הצלחה במרחבים נוספים.

מתווה בית המדרש [הצעה]

טריגר פתיחה

סבב פתיחה: "ציינו משהו טוב ומשמעותי שנשאר לכם מבית הספר בו למדתם".

לימוד:

• טקסט 1: בית הספר כבית חרושת – רוני אבירם

- המטרה בעיסוק בטקסט זה היא לאפשר התבוננות תיאורטית במטרותיו העכשוויות של ביה"ס.
- הקטע עוסק בהסבר היסטורי למבנה ביה"ס כפי שנבנה בעידן התעשייתי ומוכר גם היום. באמצעות ההשוואה לבית החרושת של תחילת המאה ה-20, מגחיק הכותב את מבנה ביה"ס שנשאר זהה לתקופה זו על אף שמבנה עולם התעסוקה השתנה לבלי היכר.

• שאלות אפשריות על הטקסט:

1. באיזה אופן השתנו מטרות ביה"ס מאז תחילת המאה ה-20?
2. האם המטרה הכללית של ביה"ס היא הכשרה לעולם העבודה של המאה ה-21?
3. מה היתרונות של ביה"ס שמשמש "איבר" בגוף כפר הנוער בהשוואה לבתי ספר שאינם שייכים לכפרי נוער? מה החסרונות?
4. האם לביה"ס ולפנימיה מטרות משותפות?
5. מה הייחודיות של בית ספר בתוך המארג הכלל כפרי? מה הערך המוסף שלו?

• טקסט 2: ילדינו העזובים – דגנית שרייבר

- מטרת העיסוק בטקסט זה היא בחינת המטרות התיאורטיות - עליהן דובר סביב הטקסט הקודם - דרך "השטח".
- הטקסט עוסק בשיעור קלב ליבו של התהליך החינוכי שמתרחש בבית הספר ומערער על האפשרות לייצר למידה משמעותית, ויותר מכך - דיאלוג משמעותי, במסגרת השיעור הממוצע.
- שאלות אפשריות על הטקסט:
 1. מה המטרות של ביה"ס על פי הקטע שקראנו?
 2. מה המטרות של המורה המחנך?
 3. איך מצטיירת זהות המורה המחנך דרך קטע זה?

• טקסט 3: המורה – פרנק מק'קורט

- מטרת העיסוק בטקסט זה היא בחינת זהותו של המורה המחנך כפי שמצטיירת בקטע מול המטרות התיאורטיות של ביה"ס ומול מהותו של השיעור.
- הטקסט עוסק בזהותו של המורה המחנך ובתפקידים שהוא עשוי למלא עבור תלמידיו.
- שאלות אפשריות על הטקסט:
 1. מה המטרות של ביה"ס על פי הקטע שקראנו?
 2. מה המטרות של המורה המחנך?
 3. איך מצטיירת זהות המורה המחנך דרך קטע זה?
 4. מאיפה נובע הפער בין המטרות התיאורטיות של ביה"ס לעשייה בשטח?
 5. מה אפשר לעשות כדי לצמצם את הפער?
 6. האם מטרות ביה"ס וזהותו של המורה המחנך זהות בין בית ספר שמשמש חלק ממארג של כפר נוער זהות לאלה של ביה"ס "רגיל"?
 7. מה היתרונות למורה מחנך המלמד בבית ספר כפרי?
 8. מה החסרונות למורה מחנך המלמד בבית ספר כפרי?

9. מה הדמיון ומה השוני בין מורה מחנך בבי"ס למחנך בפנימיה?
10. האם יש למחנכי ביה"ס ומחנכי הפנימיה מטרות משותפות?
11. האם יש להם אחריות משותפת להשגת המטרות השונות של כל אחד מ"הצדדים"? כיצד תבוא האחריות הזו לידי ביטוי?
12. באיזה אופן הצלחה בבית הספר יכולה להועיל להצלחה בפנימיה? באיזה אופן הצלחה בפנימיה יכולה להועיל להצלחה בבית הספר?

דגשים למנחה

דגשים למנחה

1. מטרתו הראשונה של בית המדרש היא עיסוק במקומו של בית הספר כחלק מהמארג הכללי כפרי. כדי להצליח לגעת בסוגיה זו חשוב לברר ראשית את מטרותיו ומקומו של ביה"ס בכלל, כדי לייצר "עמוד שדרה" עצמאי לפני ההכללה בתוך הכפר. עם זאת, הטקסטים עשויים להוביל (ובצדק) לדיון ארוך ומעמיק רק בביה"ס, כיוון שהם עוסקים בשאלות מהותיות. חשוב להקפיד לא "להיגרר" לתוך העיסוק הבלעדי בביה"ס, כדי לאפשר לבית המדרש להגיע אל הנושא לשמו נתכנסנו...
2. מטרתו השנייה של בית המדרש היא עיסוק בשאלת האחריות המשותפת של מחנכי הפנימיה וביה"ס להצלחת המטרות השונות של כל אחת מהזרועות. אין כוונה להגיע לאמירה כי מטרות שני הגופים זהות אלא להבנה כי לכל אחד מהגופים ערך מוסף ייחודי משלו וטיפוח הערך הזה מחד והאחריות המשותפת למימושו מאידך יאפשרו לכל חניך קיומם של שני מרחבי צמיחה שונים שהצלחה באחד מהם תוכל, במיטבה, להשליך על הצלחה בשני.